

Як свідчать дані таблиці 2, найбільш урожайними є такі сорти, як Kanlow – 18,9 т/га, Carthage – 14,8 т/га, Alamo – 10,3 т/га, Cave-in-rock – 9,6 т/га, Forestburg – 9 т/га. У середньому за 2008 – 2010 рр. виробнича собівартість сорту Alamo становила 139,62 грн./т, Carthage – 113,76 грн./т, Cave-in-rock – 145,85 грн./т, Dacotah – 183,87 грн./т, Forestburg – 151,96 грн./т, Kanlow – 100,74 грн./т, Nebraska – 165,35 грн./т, Sanburst – 163,05 грн./т, Shelter – 155,13 грн./т. Найбільш прибутковими є такі сорти: Kanlow – 475,99 грн./га, Carthage – 420,92 грн./т та Alamo – 359,52 грн./т.

Висновки. Вирощування світчграсу дозволить використовувати деградовані землі, забезпечувати отримання додаткового прибутку аграрним підприємствам, додатково забезпечити кормами галузь тваринництва, а також виробництво гранул біопалива.

Література.

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : [підручник] / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
3. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / За заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с.
4. Економіка сільського господарства / За ред. В. П. Мертенса. – К. : Урожай, 1995. – 288 с.
5. Економіка сільського господарства : [навчальний посібник] / За ред. В. К. Збарського, В. І. Мацибори. – К. : Каравела, 2009. – 264 с.
6. Экономика сельского хозяйства : [учебник] / Н. Я. Коваленко, Ю. И. Агирбов, Н. А. Серова и др. – М. : ЮРКНИГА, 2004. – 384 с.
7. Любич О. А. Підвищення ефективності діяльності підприємств аграрного сектору економіки / О. А. Любич // Агросвіт. – 2008. – № 13. – С. 12 – 15.

УДК 351.823.1

ЗМІСТ, ЧИННИКИ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

*Карунос С.А., аспірант,
Херсонський державний університет*

У статті досліджуються науково-методичні та організаційні засади аграрної політики держави. Визначено поняття аграрної політики, розкрито зміст, принципи та складові її формування.

This article investigates the scientific and methodological and organizational principles of agricultural policy. The concept of agricultural policy, the content, principles and components of its formation.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день функціонування та розвиток аграрного сектора економіки впливає на соціально-економічне становище країни, де формується основна частина продовольчих ресурсів, ефективність яких залежить від ринкових перетворень та продовольчої безпеки держави у цілому. Як відомо, у аграрному секторі зайнято близько 35,0 % населення країни, де працюють близько 16,0 тис. великих сільськогосподарських підприємств, товариств і кооперативів, 44,0 тис. фермерських та близько 700,0 тис. дрібних селянських господарств. Ними виробляється понад 17,0 % річного обсягу товарів і послуг, що є важливим інтегральним наслідком реформування сільського господарства. Така складна організаційно-економічна система державної аграрної політики може ефективно функціонувати і стабільно розвиватися лише за наявності визначених чинників та форм управління нею.

Завдання та методика досліджень. Дослідити та обґрунтувати заходи державного регулювання в аграрній політиці. Визначити зміст та основні складові її формування, а також принципів функціонування.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми аграрної політики України широко висвітлені у працях сучасних українських вчених: В.В. Юрчишин, О.М.Онищенко, П.Т.Саблук, В.Г.Більський, В.Я.Месель-Веселяк, Г.М.Підлісецький, М.М.Федоров, М.Й. Хорунжий.

Результати досліджень. У даний час Україні потрібна нова аграрна політика, яка б мала стратегічний та системний характер, соціальну спрямованість та відповідала принципам сталого розвитку. На цьому шляху, насамперед, необхідно визначитися з питанням поняття та сутності аграрної політики, оскільки в Україні поки що не розроблений єдиний понятійний апарат для прийняття рішень з аграрної політики.

У наукових і навчальних літературних джерелах подаються різні визначення її сутності. Наведемо найбільш типові з них. „Економічна політика, у тому числі аграрна, – це функція держави, причому функція саме політична, що включає концептуальні, програмні, принципові ціленастанови у сфері соціально-економічного розвитку, насамперед, у сфері економічних відносин” [1]. „Аграрну політику держави можна розглядати як постійний процес вибору варіантів розвитку співзалежних галузей агропромислового комплексу й активне керівництво цим процесом” [2].

„Аграрна політика держави – це комплекс заходів щодо вирішення конкретних економічних проблем, який передбачає використання певних принципів регулювання виробництва, використання ресурсів, маркетингу продовольчих і промислових товарів, організації суспільних відносин на селі” [3].

„Аграрна політика – це сукупність науково обґрунтованих цілей і концепцій щодо розвитку сільського господарства і пов’язаних з ним галузей на певному історичному етапі життя країни. До повного поняття аграрної політики входять також наявність певних господарських структур, здатних забезпечити реалізацію цих ідей, а також – функціонування відповідного господарського механізму, який би матеріально заохочував управлінські структури і працівників здійснювати їх” [2].

В «Економічній енциклопедії» аграрна політика визначається як курс та система заходів, спрямованих на інтенсивний розвиток продуктивних сил села, вдосконалення або докорінну зміну існуючих форм власності, на поліпшення умов життя й побуту його мешканців, на забезпечення сировиною промисловості тощо. При цьому вона віднесена до важливих елементів соціально-економічної політики держави, яка передбачає наукове обґрунтування стратегії і тактики формування аграрних відносин, економічне обґрунтування шляхів розвитку села. Тобто аграрна політика розглядається як комплекс заходів, спрямованих виключно на розвиток сільського господарства та земельних відносин, що є надто звуженим трактуванням.

За визначенням М.Й. Хорунжия, державна аграрна політика є складовою загальної економічної політики України, спрямованої на подолання кризової ситуації в агропромисловому виробництві, створення соціально-економічних умов життя і праці українських селян на рівні розвинутих країн, забезпечення конкурентоспроможного агропромислового виробництва на світовому аграрному ринку [3]. Державна аграрна політика, як соціально-економічне явище, повинна сприяти досягненню поставленої політичної мети і завдань розвитку суспільного виробництва країни стосовно конкретних умов. В її змісті відображаються особливості етапного розвитку сільського господарства, всього селянського життя країни. На основі цього нами запропоновано зміст аграрної політики (рис. 1).

Рис. 1. Зміст аграрної політики держави

Головна вимога до сучасної аграрної політики – дотримання комплексного підходу при її виробленні та здійсненні, тобто визначення стратегічних і тактичних заходів, їх узгоджена реалізація у всіх ланках агропромислового комплексу. Це забезпечується через тісний взаємозв'язок складових економічної політики – фінансової, кредитної, податкової, цінової, політичної, доходів і пенсійного забезпечення. Обов'язковою вимогою до аграрної політики, що формується, є також її стратегічна спрямованість, поступальна орієнтація на вирішення в єдності найближчих і більш віддалених – в оглядовій перспективі і навіть поза її межами – потреб, завдань і проблем. Стратегія повинна спиратися на чітко визначені етапи і тактику її здійснення, всебічно відпрацьовані правові та соціально-економічні механізми, які б відповідали найвищим критеріям вимогливості до них.

Широке висвітлення питань щодо формування понятійного апарату проблеми аграрної політики в науковій літературі отримали дослідження російських вчених. Зокрема, аграрну політику визначають як діяльність держави, спрямовану на створення господарсько-фінансових і політичних рамкових умов в аграрному секторі, що реалізується шляхом впливу на економічні процеси, які відбуваються в ньому, через форми і методи, найбільш дієві у сфері аграрної економіки. Аграрна політика являє собою упорядковуючу діяльність держави і санкціонованих нею суспільно-правових інститутів щодо формування культурних, соціальних, правових і економічних умов життя сільського населення [3]. Проте в наведеному визначенні соціально-економічна сутність і зміст аграрної політики розкриваються не повною мірою. Сфера її впливу обмежується в основному аграрним сектором.

Науковість чинників аграрної політики можна звести до 4-х принципів: врахування дії економічних законів і законів природи; вивчення попереднього досвіду господарювання на селі; вивчення особливостей даного моменту, даного етапу; спирання на економічні інтереси і відповідність їх економічним законам. У системі соціально-економічних інтересів суспільства державна аграрна політика розглядається як доктрина, основною метою якої є гарантування продовольчої безпеки країни, створення високопродуктивних секторів у вітчизняному АПК, вихід на агропродовольчі ринки світу. Основні макроекономічні засади державної аграрної політики охоплюють глибинні зміни відносин власності, структурну перебудову сільськогосподарського та інших галузей агропромислового виробництва, оптимізацію і нарощування ресурсного потенціалу, створення економічних умов функціонування вітчизняних товаровиробників, істотні соціальні перетворення на селі.

Аграрна політика повинна передбачати докорінні зміни земельних і майнових відносин, формування господаря, становлення і розвиток господарських структур ринкового типу, ринкової інфраструктури. Функціонування аграрної сфери передбачає раціональне поєднання державного і ринкового регулювання з урахуванням кон'юнктури вітчизняного і зовнішнього ринків. В основу цінової політики покладено принципи вільного ціноутворення у поєднанні з державною підтримкою доходів вітчизняних товаровиробників. Розширюється мережа оптових ринків сільськогосподарської про-

дукції і товарів. Кредитні відносини мають здійснюватися з урахуванням специфіки агропромислового виробництва, його сезонного характеру. Соціально-державна політика та її адресність спрямовуються на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення економічних і соціальних інтересів сільського населення.

Отже, запропоновані визначення відповідають основним принципам, на яких має базуватися вітчизняна аграрна політика, а саме соціальності, системності, стратегічності та стабільності. Питання формування понятійного апарату аграрної політики не можна недооцінювати, оскільки від правильного розуміння його залежить вся подальша стратегія і тактика дій та, відповідно, результативність цієї політики. Як засвідчує світова та вітчизняна практика, ігнорування окремих аспектів та складових державної аграрної політики, на перший погляд навіть незначних, не дає змоги досягти бажаного успіху на шляху її реалізації. І навпаки, виважений та системний підхід до формування та здійснення аграрної політики є основою для високоєфективного соціально-економічного розвитку країни, добробуту її громадян.

Висновки. Усвідомлене чи підсвідоме ставлення до аграрного сектора економіки як до чогось третьорядного притаманне і сьогоднішній українській політичній еліті, попри періодичні декларації про необхідність покращення ситуації в сільському господарстві. Результативність державної аграрної політики, на жаль, не змінюється на краще. Адже все одно аграрна політика, попри констатації щодо її важливості, продовжує залишатися на периферії стратегічних пріоритетів державної політики, бо її світоглядне підґрунтя продовжує лишатися незмінним.

Не можна не погодитися з відомим українським науковцем О. Созіновим, який зазначає: “Потрібні чіткі уявлення про кінцеву мету, про те, який шлях ми маємо обрати, — чи повернення до індустріального сільського господарства, котре існувало в Україні у 80-х рр. ХХ ст., чи реалізацію нової стратегії формування агросфери на принципах сталого розвитку, біосферно-ноосферного підходу, що ґрунтується на ідеях В. Вернадського. На жаль, усі програми розвитку АПК, розроблювані урядом і різними партіями, фактично базуються на засадах, характерних для індустріального сільського господарства другої половини минулого століття” [2].

Література.

1. Андрійчук В.Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти / В.Г. Андрійчук, М.В. Зубець. — К.: Аграрна наука, 2005. — 140 с.
2. Саблук П.Т. Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення / П.Т. Саблук, І.І. Лукінов, В.В. Юрчишин, В.Я. Амбросов, І.Ф. Баланюк. — К.: Б. в., 1996. — 664 с.
3. Хорунжий М.Й. Аграрна політика: [навч. посіб.] / М.Й. Хорунжий. — К.: КНЕУ, 1998. — 240 с.